

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії  
Житомирського державного  
університету імені Івана Франка

проф. Галина Киричук

«20» березня 2021 року

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ  
З «СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»**

**ДЛЯ ВСТУПУ НА ПЕРШИЙ (БАКАЛАВРСЬКИЙ) РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ  
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 231 «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»**

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування з «Соціальної роботи» для абітурієнтів спеціальності 231 «Соціальна робота (скорочений термін навчання)» галузь знань 23 Соціальна робота базується на державному стандарті освіти з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» спеціальності 231 «Соціальна робота» (освітньо-професійна програма та освітньо-кваліфікаційна характеристика фахівця), навчальному плані підготовки молодших спеціалістів за спеціальністю «Соціальна робота». Програма включає базові дисципліни, які входять до освітньо-професійної програми підготовки молодших спеціалістів із спеціальності «Соціальна робота».

Програма фахового вступного випробування розроблена для абітурієнтів, які вступають на навчання за спеціальністю 231 «Соціальна робота».

До участі у вступному випробуванні допускаються особи, які завершили навчання та здобули диплом «молодшого спеціаліста» за спеціальністю «Соціальна робота».

Мета вступного випробування – відбір абітурієнтів для навчання та здобуття першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 231 «Соціальна робота».

### Загальна характеристика програми

#### Програма вступного випробування включає:

- I. Перелік розділів і тем.
- II. Основні вимоги до рівня підготовки.
- III. Список необхідної літератури.
- IV. Критерії оцінювання знань та вмінь абітурієнтів.

#### I. Перелік розділів і тем

Вступне випробування для першого бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» передбачає оцінку знань та умінь абітурієнтів з таких дисциплін:

- Соціальна робота.
- Соціалізація особистості.
- Методика соціальної роботи.
- Соціальне консультування.

#### I. Основні розділи і теми

##### 1. Предмет та цілі соціально-педагогічної діяльності. Категорійно-понятійний апарат соціальної роботи

Соціальна робота як наука. Людина у соціумі як предмет уваги соціальної роботи. Визначення, об'єкт, предмет, завдання соціальної роботи. Зв'язок соціальної роботи зі спорідненими дисциплінами. Структура соціальної роботи як науки. Особливість соціальної роботи як практичної діяльності. Тезаурус соціальної роботи.

##### 2. Клієнти у соціальній роботі

Поняття «клієнта» у соціальній роботі. Категорії клієнтів соціальної допомоги. Орієнтація на потреби клієнта. Соціальне виключення та дискримінація клієнтів. Ейджизм, сексизм та расизм як основні форми дискримінації клієнтів. Поняття про стигму. Стигматизація як негативне соціальне явище. Імпауермент клієнтів соціально-педагогічної діяльності. Орієнтація на потреби клієнтів як основний принцип надання соціальної допомоги.

##### 3. Професія соціального працівника: сутність, вимоги, функції

Сутність соціальної діяльності. Мета соціальної діяльності. Об'єкт і предмет професійної соціальної діяльності. Головні функції соціальної діяльності. Інформаційно-енергетичні ресурси та просторово-часові компоненти професійної соціальної діяльності. Професія соціального працівника, вимоги до кваліфікації. Моральні правила поведінки і діяльності соціального працівника. Функції соціального працівника, сфера його діяльності. Знання, уміння та навички соціального працівника. Соціальні ролі соціального працівника. Професіограма.

#### **4. Принципи і методи у соціальній роботі**

Поняття про принципи соціальної роботи. Характеристика змістових принципів (гуманізм, демократизм, зв'язок з умовами життєдіяльності, стимулювання соціальної активності, альтруїзм, гармонізація суспільних і групових інтересів, дотримання прав людини тощо). Організаційні принципи соціальної роботи: контроль і перевірка виконання, єдність повноважень і відповідальності, комплексність, все загальність соціальної роботи тощо. Психолого-педагогічні принципи соціальної роботи та їх характеристика (комплексний і диференційований підхід, технологічна компетентність, стимулювання активності, цілеспрямованість, довіра, наступність, послідовність тощо). Методи соціальної роботи (соціально-економічні, організаційно-розпорядні, психолого-педагогічні). Характеристика груп методів. Переконавання, соціально-педагогічні дослідження, навіювання, інформування, гуманізація умов праці і побуту, використання звичаїв та традицій як окремі психолого-педагогічні методи соціально-педагогічної діяльності. Форми соціальної роботи (індивідуальна, групова, у громаді). Їх характеристика.

#### **5. Система моральних норм у соціальній роботі**

Етика соціального працівника. Кодекс етики соціального працівника. Головні характеристики професійної етики: стиль, компетентність, підвищення кваліфікації, пріоритетність прав клієнта, конфіденційність, чесність тощо. Система етичних принципів соціального працівника. Міжнародні та українські етичні стандарти. «Міжнародна декларація етичних принципів соціальної роботи». «Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників».

#### **6. Сутність етики соціальної роботи**

Мета і завдання етики соціальної роботи. Основні категорії етики соціальної діяльності: етичні відносини, етична свідомість, етичні дії. Компоненти моральної свідомості соціального працівника: моральні знання, моральні переконання та моральні потреби. Фахові цінності соціальної діяльності. Етичні принципи соціальної діяльності. Професійно-особистісні якості соціального працівника. Гуманістична спрямованість соціальної діяльності. Професіоналізм та компетентність соціального працівника.

#### **7. Загальна характеристика соціалізаційних чинників**

Концепції соціалізації: психоаналітична теорія З.Фрейда, когнітивна теорія Ж.Піаже, біхевіоризм; теорія групового пристосування тощо. Механізми соціалізації. Загальна характеристика соціалізаційних чинників. Мікрочинники у процесі соціалізації дитини. Об'єднання ровесників як чинник соціалізації. Засоби масової інформації в системі соціального виховання. Особливості соціалізації дитини в умовах проживання у сільській та міській місцевості. Макрочинники процесу соціалізації.

#### **8. Мікрочинники у процесі соціалізації дитини**

Сім'я як об'єкт соціально-педагогічної діяльності. Типи та функції сім'ї. Причини та типи відхилень у сімейному вихованні. Принципові та тактичні помилки батьків у сімейному вихованні. Стереотипи "каральної педагогіки" у сімейному вихованні. Принципи та технологія соціально-педагогічної діагностики відхилень у сімейному вихованні. Специфіка соціальної роботи в залежності від типу поселення (село, місто). Об'єднання ровесників як фактор соціалізації особистості. Роль мікрофакторів соціалізації у задоволенні потреб дитини.

#### **9. Вплив мезо- та макрочинників на соціальне формування особистості**

Соціальна робота в етнічному середовищі. Врахування принципу поліетнічності в соціально-педагогічній діяльності. Діяльність соціального працівника в релігійних організаціях. Засоби масової інформації в системі соціального формування особистості. Мистецтво як засіб соціального виховання. Культура та етнос як чинники соціалізації дитини. Народні традиції та соціальне виховання. Народна педагогіка. Колективна мораль. Соціальний громадський контроль у народних традиціях. Соціально-педагогічний потенціал народного календаря. Дитячий фольклор і соціалізація дітей. Соціальне виховання в умовах різних етнічних культур. Народні традиції у сімейному вихованні. Народний ідеал сім'ї. Взаємодія загальнолюдського і національного в духовному зростанні дитини.

Конфесійна модель формування соціально компетентної особистості. Феноменологія релігійної виховної моделі. Релігійна мораль у контексті сучасного навчально-виховного

процесу. Поняття „християнської педагогіки”. Роль релігійної моралі у формуванні позитивної „Я-концепції” підлітків.

#### **10. Структура та система діяльності соціальних служб в Україні**

Нормативно-правова база діяльності соціальних служб в Україні. Зміст і пріоритети соціальної роботи з дітьми та молоддю в Україні. Особливості діяльності соціальних служб у сільській місцевості. Організація діяльності регіональних центрів соціальних служб для молоді. Технологія організації та управління волонтерським загоном. Історичні основи діяльності соціальних служб в Україні. Структура соціальних служб України. Організація діяльності регіональних соціальних служб захисту молоді.

#### **11. Консультування як напрям соціальної діяльності**

Поняття про консультування. Орієнтація на потреби клієнта. Соціальне виключення клієнтів. Стили слухання (нерефлексивне, рефлексивне, емпатійне). Структура та етапи консультативного процесу. Техніки консультування. Специфіка консультування клієнтів за різними типами звернень. Особливості невербальної комунікації. Особливості телефонного консультування.

#### **12. Методика соціальної роботи**

Категорійно-поняттєва база методики соціальної роботи. Зміст та новоутворення в соціальній структурі сучасного українського суспільства. Зміст і напрямки соціальної політики держави у молодіжній сфері. Головні соціальні проблеми в Україні. Принципи, методи та форми соціальної роботи. Особливості соціальної роботи з різними категоріями клієнтів.

### **II. Основні вимоги до рівня підготовки**

Вимоги до рівня підготовки абітурієнта відображають соціальне замовлення на підготовку фахівця-молодшого спеціаліста, що розробляється у сферах праці та професійної підготовки з урахуванням аналізу професійної діяльності випускника спеціального навчального закладу – молодшого спеціаліста з соціальної роботи і державні вимоги до властивостей та якостей особи, яка здобула середню спеціальну освіту відповідного фахового спрямування «Соціальний працівник».

#### ***Абітурієнт повинен знати:***

- методичні особливості соціальної роботи;
- методи діяльності соціального працівника та системи спеціалізованих соціальних служб;
- сутність соціалізації, десоціалізації та ресоціалізації як базових категорій соціальної роботи;
- загальну стратегію соціальної роботи в Україні;
- наявні соціальні проблеми у сучасному макро- та мікро соціумі, категорії клієнтів;
- загальні принципи діяльності соціальних служб у нових соціокультурних та економічних умовах.

#### ***Абітурієнт повинен уміти:***

- аналізувати тенденції соціальної політики та соціальної роботи в сучасних умовах;
- самостійно вивчати, порівнювати, узагальнювати наукову літературу з курсів;
- аналізувати вплив різних чинників соціалізації на особистість дитини;
- планувати й організовувати соціальну діяльність з різними групами клієнтів;
- використовувати обрану систему гуманістичних цінностей у різних видах діяльності соціальних служб та навчально-виховних закладів;
- володіти діагностичним, корекційним інструментарієм соціальної роботи.

### **III. Рекомендована література**

1. Богданова І. М. Соціальна педагогіка : [навчальний посібник]. К. : Знання, 2008. 343 с.
2. Василькова Ю. В. Социальная педагогика : курс лекций : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / Ю. В. Василькова, Т. А. Василькова. 6-е изд., стер. М. : Издательский центр „Академия”, 2007. 448 с.
3. Введение в специальность „Социальный педагог” : [учеб. пособие] / П. А. Шептенко ; под ред. В. А. Слостенина. М. : Флинта : МПСИ, 2008. 160 с.

4. Веретенко Т. Г. Вступ до спеціальності: соціальна педагогіка. Модуль 2 : [навч. посіб.] / Т. Г. Веретенко, О. М. Денисюк. К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. 124 с.
5. Гірник А. М., Горова А. О., Дума Л. П. та ін. Соціальна робота і програми відновного правосуддя: теорія та практика. Посібник для викладачів К.: Видавець Захаренко В.О., 2009. 188 с.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. [2-ге видання, доповнене й виправлене]. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
7. Докторович М. О. Соціально-педагогічна робота з дітьми з неповних сімей: Навчально-методичний посібник. К.: Ленвіт, 2010. 152 с.
8. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
9. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І. Д. Зверевої. К., Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.
10. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи (соціальних працівників і соціальних педагогів) України (N-1965 від 09.09. 2005 р.) // Соціальна робота в Україні : [навч. посіб.] / за ред. І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко. К. : ДЦССМ, 2004. С. 250–253.
11. Кравченко Т. В. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи: Монографія. К.: Фенікс, 2009. 416 с.
12. Капелюк В.В. Технологія педагогічної взаємодії школи і батьків у вихованні підлітків в одно дітних сім'ях: Методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2009. 100 с.
13. Капська А. Й. Технології соціальної роботи. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 352 с.
14. Лохвицька Л. В. Короткий термінологічний словник із соціальної педагогіки, соціальної роботи / уклад. Л. В. Лохвицька, І. І. Доброскок. Переяслав-Хмельницький, 2007. 144 с.
15. Методичні рекомендації соціальним працівникам стосовно підготовки прийомних батьків / За ред. Яременко О. О. К., 1998. 128 с.
16. Моїсєєнко К. Професійна діяльність соціального педагога: метод. посіб. К.: Шк. світ, 2009. 120 с.
17. Мустаєва Ф. А. Основы социальной педагогики : [учебник для студентов высших педагогических учебных заведений] / Ф. А. Мустаева. [2-е изд., перераб. и доп.]. М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2002. 416 с. (Серия „Gaudeamus”).
18. Пенішкевич Д. І. Соціальна педагогіка: модульна технологія навч. курсу / Д. І. Пенішкевич, Л. І. Тимчук. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. 496 с.
19. Понятійно-термінологічний білінгвальний словник: соціальна сфера (Terminology Bilingual Dictionary) / автори-укладачі: І. В. Літяга, С. М. Ситняківська; за заг. ред. проф. Н. А. Сейко. Вид. 3-ге, перероб. і доп. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 224 с.
20. Ситняківська С. М., Н. А. Сейко. Актуальні проблеми соціальної педагогіки (Topical Issues of Social Pedagogics) : навчально-методичний посібник / С. М. Ситняківська, Н. А. Сейко. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 165 с.
21. Соціальна педагогіка: Підручник. / За ред. проф. А.Й. Капської. Київ, 2003. 256 с.
22. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / за заг. ред. проф. І. Д. Зверевої. К. : Центр учбової літератури, 2008. 336 с.
23. Соціальна робота з різними категоріями населення: методичні вказівки до самостійного вивчення курсу напряму підготовки «Соціальна робота» / Л. А. Якубова.– Хмельницький: ХНУ, 2013. 96 с.
24. Сучасні соціальні технології в освіті : Колективна монографія / [[кол. авт.] за заг. ред. Наталії Сейко]. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2018. 331 с.
25. Теорії і методи соціальної роботи: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. К.: Академвидав, 2005. С. 75-78.
26. Технології соціально-педагогічної роботи: Навч. посібник / За заг. ред. проф. А. Й. Капської. К., 2000. 372 с.
27. Тюття Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота: теорія і практика: Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 574 с.

28. Харченко С. Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: [монографія]. Луганськ : Альма-матер, 2006. 320 с.
29. Холостова Е. И. Глоссарий социальной работы. М. : Издательско-торговая корпорация „Дашков и Ко”, 2007. 668 с.
30. Шептенко П. А. Введение в специальность „Социальный педагог”: учебное пособие; [под. ред. В. А. Слостенина]. М. : Флинта, 2008. 160 с.
31. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи: [навчальний посібник]. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 464 с.

#### IV. Критерії оцінювання

Абітурієнту пропонується пройти (виконати) тест у електронному вигляді.

Абітурієнту пропонується завдання чотирьох форм.

**1. Завдання за вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 0 або 1 тестовий бал:** 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді не надано.

**2. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) оцінюється в 0, 1, 2, 3 або 4 тестових бали:** 1 бал за кожну правильну встановлену відповідність (логічну пару); 0 балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари або відповіді на завдання не надано.

**3. Завдання на встановлення правильної послідовності оцінюється в 0, 1, 2 або 3 тестових бали:** 3 бали, якщо правильно вказано послідовність усіх подій; 2 бали, якщо вказано першу та останню події; 1 бал, якщо вказано або першу, або останню подію; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь або відповіді на завдання не надано.

**4. Завдання відкритої форми з короткою відповіддю оцінюється 0 або 2 тестовими балами:** 2 бали, якщо зазначено правильну відповідь; 0 балів, якщо зазначено неправильну відповідь або завдання взагалі не виконано.

Комп'ютерна програма робить підрахунок балів і результат виконаного тесту у балах відображається на екрані комп'ютера. Екзаменатори фіксують цей результат.

Тестові бали переводяться в екзаменаційні на пропорційній основі.

Голова атестаційної комісії